

TÁJÉKOZTATÓ

Számtalan előnye ellenére a szakképzés csekély megbecsülést élvez

A tények azt mutatják, hogy a képzés nemcsak konkrét célcsoportoknak segít; tágabb értelemben vett előnyei az általános oktatásával vetekszenek

Kutatások bizonyítják, hogy az oktatás számos előnnyel jár. A gazdasági növekedés és a nagyobb a társadalmi összetartás és egyenlőség szempontjából egyaránt fontos. Az oktatás az egyén szintjén hozzájárulhat a munkával való elégedettséghez és a hosszabb, egészségesebb, teljesebb élethez.

Miközben az oktatás előnyeit széles körben kutatják, a szakképzés konkrét előnyeire eddig kevés figyelem jutott.

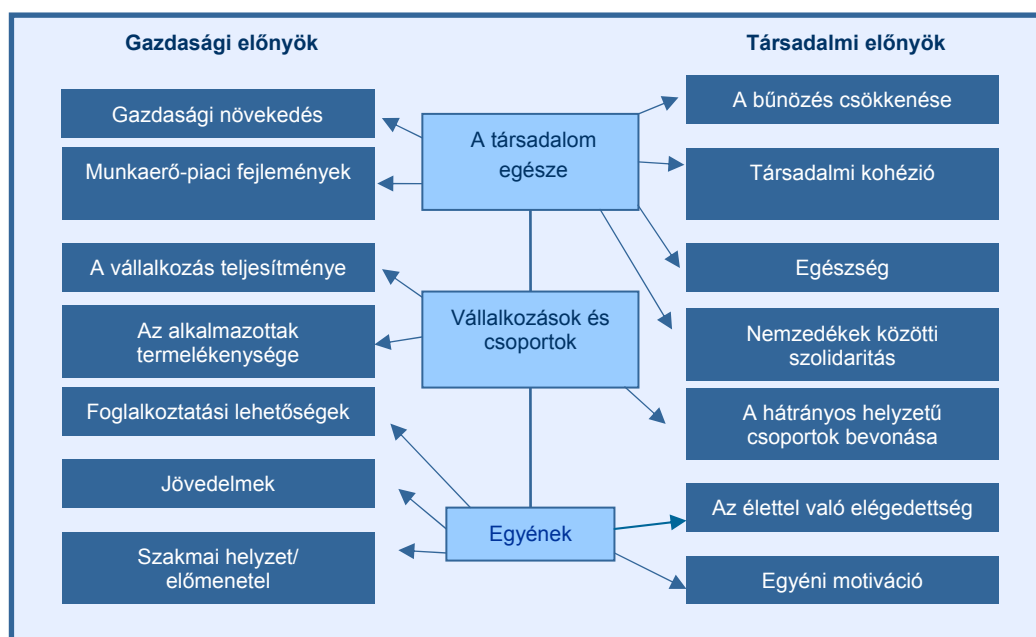
A szakképzés szervezését és helyzetét tekintve az európai országok között nagy különbségek vannak. A különbségek ellenére a kutatások azt jelzik, hogy a szakképzésben megvan a lehetőség arra, hogy számtalan gazdasági és társadalmi haszonnal járjon, ami az összes országra igaz (1. ábra).

Ezekből az előnyökből a magánszemélyek és a vállalkozások éppúgy részesülnek, mint a gazdaság és a tágabb értelemben vett társadalom. A vállalatok által nyújtott képzés növeli a munkavállalók elégedettségét és fokozza a termelékenységet. A nagyobb termelékenység pedig javíthatja a versenyképességet, és ezáltal hozzájárul a nagyobb gazdasági növekedéshez.

Arra is vannak bizonyítékok, hogy a szakképzés munkabér formájában történő megtérülése és általánosabb társadalmi haszna megegyezik az általános oktatásával.

Az azonban, hogy ezeket az előnyöket mennyire lehet kiaknázni, nagymértékben függ a szakképzést körülvevő intézményi környezettől.

1. ábra: A szakképzés előnyei típusok szerint

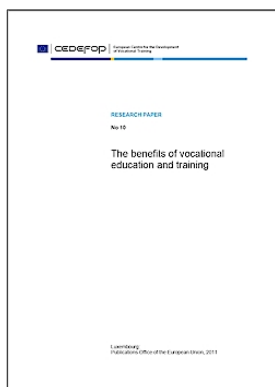

A Cedefop kutatást végzett a szakképzés sajátos előnyeinek jobb megismerése érdekében, és most egy tanulmányosorozat keretében adja közre az eredményeket.

Előnyök a társadalom szempontjából: erősebb társadalmi kohézió

A Cedefop tanulmánya – *The benefits of vocational education and training (A szakképzés előnyei)* – a szakképzés hasznosságával foglalkozó kutatásokat tekintette át az európai országokban.

Azt állapította meg, hogy a kutatások igazolták a szakképzés kedvező hatását az olyan hátrányos helyzetű csoportok beilleszkedésére, amelyek alacsony iskolázottságuk és rossz munkaerő-piaci kilátásaik miatt ki vannak téve a munkaerő-piacról való kirekesztés veszélyének, illetve már kívül is rekedtek.

A teljes jelentés a következő internetes címen érhető el: Cedefop (2011). *The benefits of vocational education and training*. <http://www.cedefop.europa.eu/EN/publications/17868.aspx>

A szakképzés a tanulás más típusaihoz képest könnyebben hozzáférhető, és az alacsonyabb képesítéssel rendelkezőknek is lehetőséget ad arra, hogy új készségeket sajátítsanak el.

A szakképzés e csoportok számára vonzóbb is az általános oktatásnál. Ennek az lehet az oka, hogy a szakképzés közelebb áll a munkaerőpiachoz, és általában inkább munkahelyi gyakorlati tanulást jelent, nem tanteremben zajló elméleti tanulmányokat.

A Cedefop 2011 későbbi szakaszában megjelenő tényfeltáró tanulmánya, a „*VET for the common good: the macrosocial benefits of VET*” (*Szakképzés a közjó érdekében: a szakképzés makrotársadalmi haszna*) azt jelzi, hogy az általános társadalmi eredményeket tekintve (olyan mutatókkal mérve, mint a polgári szabadságjogok, a társadalmi nyugtalanság és az oktatási egyenlőség) nincs különbség az eltérő oktatástípusok között. Más szóval mindkét típus egyformán hasznos a társadalom számára.

A szakképzésben való részvétel ugyanakkor ugyanolyan előnyökkel járhat, mint az általános oktatás; ide tartozik például a jobb általános egészségi állapot, a bűnözés alacsonyabb szintje és a nagyobb fokú civil társadalmi részvétel.

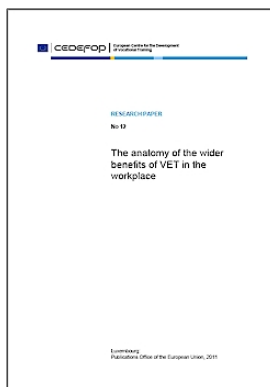
Előnyök a vállalkozások szempontjából: a termelékenység és az innováció növekedése

A Cedefop „*Modernising vocational education and training*”⁽¹⁾ (*A szakképzés korszerűsítése*) című negyedik kutatási jelentése tényekkel támasztotta alá, hogy a szakképzés kedvezően hat a vállalkozások teljesítményére. Ezt a tagállamokban végzett kutatások is megerősítik. Hollandiában például az 1998–2007

közötti időszakból 21 vizsgálat eredményei igazolták, hogy a képzési rendszerekben való alkalmazotti részvétel többféleképpen is növelheti a nyereségességet.

Az országok és a különböző vizsgálatok közötti összehasonlítást azonban megnehezíti, hogy a teljesítményt különböző módokon mérik.

A Cedefop „*The anatomy of the wider benefits of VET in the workplace*” (*A munkahelyi szakképzés általánosabb előnyeinek anatómiája*) című tanulmánya a gazdaságtanra és a szervezeti pszichológiára támaszkodva mutatja be, hogyan válhat a szakképzés mind a munkáltatók, mind a munkavállalók előnyére.

A teljes jelentés a következő internetes címen érhető el: Cedefop (2011). *The anatomy of the wider benefits of VET in the workplace*. <http://www.cedefop.europa.eu/EN/publications/17947.aspx>

A tanulmányból kitűnik, hogy a szakképzés egyszerre nyújt szakismereteket és motivációt, például azzal, hogy fejleszti a munkakört, és az alkalmazott felé azt az üzenetet közvetíti, hogy a munkáltató érdemesnek tartja a befektetésre.

(¹) <http://www.cedefop.europa.eu/EN/publications/14723.aspx>

A tanulmány azt is bemutatja, hogy a szakképzés előnyei ott érvényesülnek igazán, ahol a képzés része a humánerőforrás-fejlesztési gyakorlatoknak és hozzájárul a munkakörülmények általános javításához.

A szakképzés a humánerőforrás-fejlesztéssel ötvözve elősegíti a szervezetek teljesítményének növelését, ami által a vállalkozások megduplázzhatják osztalékukat. Amellett, hogy az alkalmazottak hatékonyabban használják a szakképzés révén megszerzett készségeket, motiváltabbak is lesznek, és elkötelezettebben viszonyulnak a szervezet céljaihoz.

Az európai vállalkozások jelentős része mégis keveset fordít képzésre.

A képzésre szánt befektetés alacsony szintjének számos oka van, többek között az, hogy a várható megtérülés alacsony vagy nincs is, nem érzékelik, hogy szükség vagy igény lenne rá, illetve tanulási nehézségek mutatkoznak. A fő ok azonban az, hogy a vállalkozások a rövid vagy középtávú szerződéssel dolgozó alkalmazottaknak nem biztosítanak képzést. Ez azért van, mert a vállalkozások nem számítanak arra, hogy befektetéseik teljes mértékben megtérüljenek, mielőtt még az ideiglenes alkalmazottak kilépnek. Az állandó szerződéssel rendelkező alkalmazottak gyakrabban vesznek részt szakképzési programokban.

A szakképzésbe való befektetés nemcsak a termelékenységnek kedvez, hanem a folyamatok és termékek, illetve a munkaszervezés megújítására való képesség szempontjából is fontos.

Ezt a megállapítást Dániából, Olaszországból, Ciprusról, Norvégiából és Svédországból származó bizonyítékok is igazolják. Ez azt jelzi, hogy a továbbképzés akkor jár kedvező eredményekkel, ha más intézkedésekhez társul, például új technológiák vagy új munkaszervezés (vagy mindkettő) bevezetéséhez.

A szakismeretek és az innovációs képesség közötti összefüggést a vállalkozásoknál a Cedefop által a 2007-es Eurobarométer gyorsfelmérésről (I²) készített elemzés is megerősíti (az európai kis- és középvállalkozások megfigyelőközpontja). Az eredmények azt jelzik, hogy az új technológiák bevezetése során problémákba ütköző kis- és középvállalkozások gyakran a szakképzett munkaerő hiányáról panaszkodnak, vagy arról, hogy a szakismeretekkel rendelkezők túl magas bért kérnek. Ez arra utal, hogy az alacsony termelékenységű,

szakismerethiánnyal küzdő vállalkozások megrekedhetnek ebben a helyzetben, mivel nem tudják teljes mértékben kihasználni az új technológiákat versenyképességük javítására.

Előnyök az egyének szempontjából: jobb álláskilátások, nagyobb önbizalom

A szakképzés javítja az emberek munkahelyi kilátásait, és ezáltal hozzájárul az alacsonyabb munkanélküliségi rátához és a magasabb gazdasági növekedéshez. Arra is vannak bizonyítékok, hogy a szakképzés munkabér formájában történő megtérülése megegyezik az általános oktatásával.

Ez egyáltalán nem meglepő. Gazdasági szempontból semmi nem indokolja, hogy az oktatás két típusa eltérő mértékben térüljön meg. Az általános oktatás és a szakképzés különböző képességekkel és preferenciákkal rendelkező munkavállalók igényeit szolgálja ki, és amennyiben a munkaerőpiacon szükség van a megszerzett különféle szakismeretekre, a megtérülésnek egyformának kell lennie.

A Cedefop „*The economic benefits of VET for individuals*” (A szakképzés gazdasági haszna az egyén szempontjából) címmel a közelmúltban készült tanulmánya azt állapította meg, hogy az Európai Unió 15 tagállamában a felsőfokú szakképzésben eltöltött egy év átlagosan ugyanolyan megtérüléssel járt, mint amikor az egyén a felsőfokú általános oktatásban töltött el még egy évet.

A teljes jelentés a következő internetes címen érhető el: Cedefop (2011). *The economic benefits of VET for individuals*. <http://www.cedefop.europa.eu/EN/publications/18070.aspx>

Az oktatás társadalmi megtérülését az egyének szempontjából általában azzal mérik, hogy mennyiben javítja a motivációt, a hozzáállást, az önbecsülést és az önbizalmat.

A Cedefop közeljövőben megjelenő tanulmánya a szakképzés társadalmi hasznáról az egyének szempontjából 15 uniós tagállamot vizsgálva azt állapította meg, hogy a képzés – különösen a 25 év

(²) http://ec.europa.eu/public_opinion/flash/fl196_en.pdf

alatti fiatal munkavállalók körében – általában véve kedvező társadalmi következményekkel jár az egészség, a polgári részvétel és az elégedettség terén. A 25 év feletti munkavállalók esetében a szakképzés társadalmi hasznossága megegyezik az általános oktatásával.

A tanulmány azonban azt is megállapította, hogy – az általános oktatáshoz hasonlóan – a szakképzés társadalmi hasznosságát az egyének szempontjából az országos intézményi környezet is befolyásolja.

Az egészségügyi előnyök nagyobb valószínűséggel jelentkeznek az egyenlőségre fokozottan törekvő társadalmakban, amilyen például Svédország vagy Finnország. A polgári részvétel terén azokban a rendszerekben mutatkoznak nagyobb előnyök, ahol jutalmazták a civil társadalmi részvételt, például Németországban és Dániában.

A továbbképzés társadalmi előnyei az egyének szempontjából jellemzően azokban a rendszerekben fedezhetők fel, ahol egyúttal a munkahelyi képzés és a munkakörülmények javítására is törekszenek, például a skandináv országokban.

A szakképzéssel járó előnyöket nem becsülik meg eléggé

A kormányok, vállalkozások és magánszemélyek által a szakképzés megfelelő típusára fordított befektetés jelentős társadalmi, gazdasági és személyes előnyökkel járhat. A tények azt jelzik, hogy a szakképzést és az általános oktatást – legalábbis a befektetések megtérülése szempontjából – egyformán vonzónak kell tekinteni.

Lehetséges kedvező hatásai ellenére azonban a szakképzés presztízse a Cedefop kutatási és szakpolitikai elemzése szerint még mindig nem éri el az általános oktatását.

Általánosan elismert tény, hogy a szakképzés a társadalmi befogadás elősegítésének hasznos eszköze lehet. Az Európai Unió tagállamaiban széles körben alkalmazzák a társadalomból kirekesztett vagy a kirekesztéstől fenyegetett személyek beilleszkedésének vagy visszailleszkedésének támogatására.

Ez azonban vissza is üthet, mivel a szakképzés által a hátrányos helyzetűek támogatásában betöltött szerep tovább erősítheti azt a sztereotípiát, hogy a szakképzés csak a gyengébb képességekkel rendelkezőknek való, azoknak, akik nem alkalmasak az általános vagy tudományos oktatásra, és ebből következően alsóbbrendűek.

Ezt a sztereotípiát nem lehet igazolni. A vállalkozások arra használják a szakképzést, hogy magasan képzett munkaerőt nyerjenek. Az egyéneknek a szakképzés nemcsak a munkaerő-piaci belépés és az elhelyezkedés szempontjából hasznos, hanem a karrierépítéshez és a jól fizetett, vezetői szintű állás megszerzéséhez, a munkahelyváltáshoz, illetve a személyes érdeklődésükhöz közelebb álló pálya megtalálásához is.

Ugyancsak a szakképzés pozitívumai közé tartozik, hogy képes elősegíteni a társadalmi befogadást és megelőzni az iskolai lemorzsolódást. Ez mindazonáltal nem homályosíthatja el azt a tényt, hogy a vállalkozások és a magánszemélyek többnyire a kiválóság miatt fektetnek be a szakképzésbe.

CEDEFOPEurópai Szakképzés-fejlesztési
Központ

Tájékoztató – 9061 HU
Katalógusszám: TI-BB-11-004-HU-N
ISBN 978-92-896-0757-5, doi: 10.2801/66334
© Európai Szakképzés-fejlesztési Központ, 2011
A sokszorosítás a forrás feltüntetésével engedélyezett.

A tájékoztatók spanyol, német, görög, angol, francia és olasz nyelven érhetők el. Ha szeretné rendszeresen megkapni őket, írjon nekünk a következő email címre: briefingnotes@cedefop.europa.eu

További útmutatók és Cedefop-kiadványok:
<http://www.cedefop.europa.eu/EN/publications.aspx>

PO Box 22427, 55102 Thessaloniki, GÖRÖGORSZÁG/GREECE
Europe 123, Thessaloniki, GÖRÖGORSZÁG/GREECE
Tel. +30 2310490111, Fax +30 2310490020
E-mail: <mailto:info@cedefop.europa.eu>

visit our portal www.cedefop.europa.eu